

STAROSTLIVOSŤ O NADANÝCH ŽIAKOV NA GYMNÁZIUM JANKA JESENSKÉHO V BÁNOVCIACH NAD BEBRAVOU

JANA DOBROTKOVÁ

ABSTRAKT

V súčasnosti sa často stretávame s problematikou integrovaných detí, t.j. detí s najrôznejšími druhmi postihu. Málokto z nás si však uvedomuje, že aj deti nadané a mimoriadne nadané tiež potrebujú osobitnú starostlivosť. Cieľom tejto práce je preto zmapovať postupy a nástroje práce s nadanými deťmi a mládežou a predovšetkým poukázať na dosiahnuté výsledky práce žiakov Gymnázia Janka Jesenského v Bánovciach nad Bebravou v oblasti prírodovedných predmetov za ostatných päť rokov.

ÚVOD

V súčasnosti sa často stretávame s problematikou integrovaných detí, t.j. detí s najrôznejšími druhmi postihu. Ide o deti so zníženým intelektom, sluchovým, zrakovým, telesným alebo kombinovaným postihnutím.

Málokto z nás si však uvedomuje, že aj deti nadané a mimoriadne nadané tiež potrebujú osobitnú starostlivosť. Ich talent často zostáva bez povšimnutia a ďalšieho rozvoja. Preto bola na základe Uznesenia vlády Slovenskej republiky v roku 2007 vypracovaná Koncepcia rozvoja nadaných detí a mládeže v Slovenskej republike. Cieľom tejto koncepcie bolo navrhnúť postupy, ktoré by umožňovali vybudovať spoločnosť vzdelaných, kriticky mysliacich ľudí, s takými kompetenciami, ktoré im umožnia pružne sa prispôbiť meniacim sa potrebám trhu práce. To sa dá dosiahnuť dobrou vzdelávacou politikou, ktorá predpokladá prestavbu tradičnej školy na modernú. Neoddeliteľnou súčasťou tejto premeny je aj starostlivosť o nadané deti a mládež. Koncepcia rozvoja nadaných detí a mládeže v Slovenskej republike sa stala základom pri tvorbe zákona 245/2008 Z. z. (Školský zákon) v oblasti starostlivosti o nadané deti a mládež.

TALENT A NADANIE

Pojmy talent a nadanie sa používajú v odbornej i laickej verejnosti ako synonymá. Z tohto vychádza, a synonymitu pojmov akceptuje, aj v úvode spomínaná Koncepcia rozvoja nadaných detí a mládeže v Slovenskej republike.

Z hľadiska legislatívy, školský zákon pojmy nadanie a talent, respektíve mimoriadne nadanie nevy vymedzuje. Zákon 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) však v súvislosti s nadanými deťmi a mládežou vymedzuje pojmy „špeciálna výchovno-vzdelávacia potreba (§ 2 písmeno i); dieťa alebo žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (§ 2 písmeno j); dieťa alebo žiak s nadaním (§ 2 písmeno q)“. Podľa § 27 odsek 2 písmena f sa do sústavy škôl zaraďujú aj „školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami“ a podľa § 29 odsek 9 „v škole možno po súhlase zriaďovateľa zriadiť triedu pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami“. Talentovaní žiaci sú teda podľa školského zákona zaradení medzi žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a majú možnosť vzdelávať sa v špeciálnych školách alebo triedach. Školský zákon §103 ustanovuje aj právne predpisy upravujúce výchovu a vzdelávanie detí s nadaním alebo žiakov s nadaním so zameraním na rozvoj:

- a) intelektového nadania detí a žiakov;
 1. všeobecného intelektového nadania;
 2. špecifického intelektového nadania;
- b) umeleckého nadania detí a žiakov;
- c) športového nadania detí a žiakov.

Práca s nadanými žiakmi vyžaduje, aby sme v prvom rade rozpoznali ich nadanie. Táto identifikácia je najmä v rukách pedagógov a rodičov žiaka. Existuje viacero možností na odhalenie nadaných jedincov, napríklad:

- testovanie intelektovými testami;
- testovanie tvorivosti;
- sledovanie charakteristických znakov žiaka, typických pre nadané deti.

Testovanie je vhodné použiť najmä vtedy, ak chceme žiakovi poskytnúť osobitnú vzdelávaciu starostlivosť. Tak, ako sú rozdiely v mentálnom postihu, sú rozdiely aj medzi nadanými žiakmi. Ndaní žiaci sa podľa Silvermanovej členia podľa výšky inteligenčného kvocientu – IQ do troch skupín:

- mierne nadaní (IQ 115 - 129);
- stredne nadaní (IQ 130 – 144);
- vysoko nadaní (IQ 145 a viac).

IQ testy nie sú jediným kritériom nadaného žiaka a už vôbec nie sú kritériom jeho úspešnosti. Pri využití potenciálu nadaného žiaka zohrávajú dôležitú úlohu aj tvorivé schopnosti, motivácia a tiež vôľové vlastnosti.

CHARAKTERISTIKA A HISTÓRIA GYMNÁZIA JANKA JESENSKÉHO V BÁNOVCIACH NAD BEBRÁVOU

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Gymnázium Janka Jesenského v Bánovciach nad Bebravou je jediná stredná škola v okrese Bánovce nad Bebravou, ktorá poskytuje všeobecné vzdelanie. K jej prioritám patrí predovšetkým príprava žiakov na štúdium na vysokých školách. V súčasnosti na gymnáziu študuje 413 žiakov a ich

vzdelávanie zabezpečuje 37 kvalifikovaných pedagógov. Žiaci sú rozdelení do 16 tried, z toho 6 tried je osemročného gymnázia a 10 tried štvorročného gymnázia.

Škola v certifikačných meraniach aj v externých testoch maturitnej skúšky dosahuje výsledky lepšie ako je celoslovenský priemer na gymnáziách. Žiaci majú počas štúdia možnosť voľby zo štyroch cudzích jazykov (anglický, nemecký, ruský, španielsky). Súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu sú exkurzie, lyžiarske kurzy, školy v prírode, ako aj návštevy kultúrnych podujatí či zahraničných exkurzií. Bohatá je aj krúžková činnosť a zapájanie žiakov do súťaží a predmetových olympiád. Na škole pracuje aj zdravotnícka hliadka. Žiaci gymnázia vydávajú svoj časopis s názvom SOS.

HISTÓRIA ŠKOLSTVA V BÁNOVCIACH NAD BEBRAVOU

Dejiny stredného školstva v Bánovciach nad Bebravou siahajú až do 16. storočia a súvisia so šírením myšlienkových prúdov nemeckej reformácie. V roku 1527 v Bánovskej kotline vzniká prvá stredná škola. Pravdepodobne išlo o nižší typ mestského gymnázia, ktoré bolo v 17. storočí povýšené na plne organizované gymnázium. Na čele školy stál rektor, ktorý mal titul magister. Pri vyučovaní pomáhal aj mestský farár. Neskôr škola upadla, a preto 1.9.1609 Katarína Pálfiová vydala pre školu fundáciu listinu, ktorú možno pokladať za začiatok plne organizovaného gymnázia. Súčasne s fundáciou bol vydaný aj školský poriadok, ktorý kládol dôraz na úctu žiakov k svojim učiteľom a povinnú účasť žiakov na vyučovaní. Zameškanie vyučovania sa považovalo za urážku vied. Školský poriadok kládol tiež dôraz na rozumovú výchovu a riešil aj žiacke spory a správanie. Zakazoval žiakom riešiť spory päsťou, zaväzoval ich, aby sa nedopúšťali opilstva a netúlali sa po nociach. Príkladným životom mali žiť aj učitelia, nesmeli sa rovnako oddávať nočným potulkám a pitkám.

V novodobých dejinách píše svoju históriu bánovské gymnázium už takmer 60 rokov. V školskom roku 1953/1954 vznikla v Bánovciach nad Bebravou Jedenásťročná stredná škola, ktorá vtedy sídlila v budove dnešnej Základnej školy Duklianska. Prvého septembra 1953 boli zriadené prvé dve triedy JSŠ. Riaditeľkou sa stala Alžbeta Horňáková. Hlavnou úlohou z hľadiska budúcnosti školy bolo vybudovať pedagogický zbor, ktorý by zabezpečoval v plnom rozsahu výučbu na JSŠ. K prvým pedagógom JSŠ patrili aj prof. RNDr. Ondrej Šedivý, CSc. a doc. RNDr. Anton Cuninka, CSc., pracovníci Katedry matematiky FPV UKF v Nitre.

V školskom roku 1960/1961 sa v dôsledku školskej reformy a predĺženia dochádzky na základných školách zmenil názov školy na Strednú všeobecnovzdelávaciu školu. Z hľadiska ďalšieho rozvoja školy bol významný školský rok 1966/1967, kedy sa škola presťahovala prvýkrát do vlastných priestorov a pracovať začalo aj vlastné riaditeľstvo. Budova bývalého okresného súdu, jej rekonštrukcia a následná prestavba, sa stala základom pre vybudovanie súčasnej podoby školy.¹

„K významným absolventom novodobého gymnázia patria:

- **Prof. Ing. Jozef Gašparík, PhD.** – vedúci Katedry technológie stavieb na Slovenskej technickej univerzite v Bratislave;
- **Štefan Baláž, PhD.** – profesor farmakokinetiky na North Dakota State University v meste Fargo v Spojených štátoch amerických;

¹<https://gymradbn.edupage.org/files/Bulletin2004.pdf>. Dostupné na Internete dňa 1.4.2013

- **Prof. RNDr. Jaromír Pastorek, DrSc.** – predseda Slovenskej akadémie vied;
- **MUDr. Daniel Žitňan, MPH.** – riaditeľ Detskej fakultnej nemocnice s poliklinikou v Bratislave
- **MUDr. Rudolf Škubla** – zástupca prednostu chirurgickej kliniky Univerzitnej nemocnice Ružinov v Bratislave;
- **Radoslav Igaz a Marek Gudiak** – redaktori televízie Markíza;
- **Beáta Lipšicová (Oravcová)** –redaktorka televízie TA3;
- **Peter Ňuñez** – režisér.²

PRÁCA S NADANÝMI ŽIAKMI GYMNÁZIA JANKA JESENSKÉHO NA PRÍRODOVEDNÝCH PREDMETOCH

Existuje viacero faktorov, ktoré môžu značne ovplyvniť rozvoj talentovanej mládeže na škole. Sústreďujem sa na tri hlavné, a to:

- materiálno-technické vybavenie školy;
- rodinné zázemie;
- kvalita pedagogických pracovníkov a charakteristika vzájomných vzťahov.

Materiálno-technické vybavenie školy sa výrazne zlepšilo po kompletnej rekonštrukcii školy, ktorá sa uskutočnila v minulom školskom roku. Pre výučbu prírodovedných predmetov je veľkým prínosom modernizácia chemického a fyzikálneho laboratória. Tieto laboratória sú vybavené najmodernejšou technikou, fyzikálna učebňa má charakter malej multimediálnej auly, v ktorej je k dispozícii interaktívna tabuľa. Škola má k dispozícii tri učebne informatiky, jednu multimediálnu učebňu, 50 počítačov, ktoré sú pripojené na internet, časť školy je pokrytá wi-fi sieťou.

Obrázok 1: Fyzikálne laboratórium

Zdroj: Vlastné spracovanie

² Interný dokument Gymnázia Janka Jesenského v Bánovciach nad Bebravou vytvorený pri príležitosti Dňa otvorených dverí v školskom roku 2012/2013.

Na gymnázium Janka Jesenského pracuje 37 kvalifikovaných učiteľov. Z nich 21 učiteľov absolvovalo prvú kvalifikačnú skúšku, 5 učiteľov má druhú kvalifikačnú skúšku, 4 učiteľia absolvovali štúdium školského manažmentu. Dôkazom ich dobre odvedenej práce je, že škola už tretíkrát získala prvé miesto vo vedomostných súťažiach škôl Trenčianskeho samosprávneho kraja v kategórií 8-ročných gymnázií a 6. miesto v kategórií 4-ročných gymnázií.

ÚČASŤ VO VEDOMOSTNÝCH SÚŤAŽIACH

Na základe výsledkov umiestnení vo vedomostných súťažiach za posledných päť rokov som vypracovala tabuľku, ktorá vyjadruje počet umiestnení našich žiakov na prvom, druhom a treťom mieste v krajských kolách týchto súťaží (viď. tabuľka 1).

Z tabuľky vidieť, že za ostatných päť rokov sa vo vedomostných súťažiach našim žiakom najviac darilo vo fyzike. Celkovo získali 12 umiestnení. Ďalej nasleduje matematika (8 umiestnení) a rovnaký počet umiestnení v krajských kolách vedomostných súťaží získali naši žiaci z chémie, biológie a informatiky (po 2 umiestnenia.).

	1.miesto	2.miesto	3.miesto	SPOLU
<i>Chemické súťaže</i>	1	1	--	2
<i>Biologické súťaže</i>	1	1	--	2
<i>Matematické súťaže</i>	3	3	2	8
<i>Fyzikálne súťaže</i>	8	2	2	12
<i>Informatické súťaže</i>	1	--	1	2

Tabuľka 1: Počet umiestnených žiakov na prvých troch miestach v krajských kolách jednotlivých súťaží
Zdroj: Vlastné spracovanie

ZÁVER

Táto práca nie je prácou výskumnou. Jej cieľom bolo predstaviť Gymnázium Janka Jesenského v Bánovciach nad Bebravou, načrtnúť do histórie školstva v tomto mestečku s necelými 20 tisícmi obyvateľov, poukázať aj na novodobú históriu stredného školstva v meste, ale hlavne popísať podmienky a faktory ovplyvňujúce vzdelávanie talentovaných detí a mládeže na spomínanom gymnázium a zmapovať dosiahnuté výsledky práce žiakov v oblasti prírodovedných predmetov.

Materiály na moju prácu som čerpala hlavne z interných zdrojov školy. Veľkým prínosom pri písaní mojej práce bol fakt, že sama som absolventkou tohto gymnázia a od roku 1986 s menšími prestávkami aj učiteľkou gymnázia. Počas mojej 27 ročnej praxe školstvo prešlo mnohými zmenami a reformami. Pozitívnymi aj negatívnymi. So spoločenskými zmenami sa postupne menilo aj postavenie učiteľa. Všetkými týmito zmenami prešlo aj Gymnázium Janka Jesenského. Bez ohľadu na tieto zmeny však môžem konštatovať, že počas rokov mojej praxe pre vedenie školy a učiteľský zbor bolo prvoradé poskytnúť našim žiakom kvalitné vzdelávanie. O výsledkoch práce učiteľov svedčí aj uplatnenie sa našich žiakov v rôznych sférach spoločenského a vedeckého života.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

ŠIŠMIŠ, M. a kol.: *Bánovce nad Bebravou 1232 – 2002*. Prvé vydanie. Martin: Vydavateľstvo Osveta. 2002. str. 79 – 82. ISBN 80-8063-095-X.

Zoznam internetových zdrojov:

<http://www.minedu.sk/data/att/933.pdf>;

<http://www.minedu.sk/data/att/4593.pdf>;

<http://nechodimnaprednasky.sk/nahlad-prednasky/2810/zaklady-pedagogiky-intelektovo-nadanych-a-talentovanych-ziakov>;

http://www.academia.edu/767603/Zaklady_tvorivosti_Creativity_;

<https://gymradbn.edupage.org/files/Bulletin2004.pdf>;

http://is.muni.cz/th/105117/pdf_m/Dokoupilova_Monika.pdf.

Zoznam interných zdrojov Gymnázia Janka Jesenského v Bánovciach nad Bebravou:

Interný dokument Gymnázia Janka Jesenského v Bánovciach nad Bebravou vytvorený pri príležitosti Dňa otvorených dverí v školskom roku 2012/2013;

Interný zdroj školy – Klíma zborovne z dotazníka OCDQ-RS, škola 631001;

Interný zdroj školy – Správa o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach za školský rok 2007/2008;

Interný zdroj školy – Správa o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach za školský rok 2008/2009;

Interný zdroj školy – Správa o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach za školský rok 2009/2010;

Interný zdroj školy – Správa o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach za školský rok 2010/2011;

Interný zdroj školy – Správa o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach za školský rok 2011/2012.

ADRESA AUTORA

PaedDr. Jana Dobrotková

Gymnázium Janka Jesenského Bánovce nad Bebravou

Radlinského 665/2

957 01 Bánovce nad Bebravou

dobrotkova@arkadia.sk